

A.C. Doyle - 'De Geheimzinnige Wielrijder' (1904)

1. Realistische Setting

De verhalen van A.C. Doyle munten niet altijd uit in literaire vernuftigheid, maar altijd wordt het **laat-Victoriaanse Engeland** op een treffende en kleurrijke manier neergezet. Dit heeft zeker veel bijgedragen tot de populariteit van deze verhalen bij het brede publiek.

De afwisseling tussen de **grootstad en de Engelse countryside** is in de verhalen een wederkerend thema. Die episodes zijn uitstekend geschikt om een anders in de luie stoel achteruitgezakte Holmes om te toveren tot een heuse spring-in-het-veld die niet vies is van een robbertje vechten, Watson ver achter zich laat in de sprint en op een eentje een paardenkar tegenhoudt. Holmes is niet alleen een genie op het mentale vlak, hij is ook in fysiek opzicht een superman. De grootstad zelf komt in dit verhaal niet echt aan bod, maar wordt in andere verhalen altijd voorgesteld als donker, druk en vuil.

Deze tegenstelling tussen stad en platteland wordt zelf dan nog een keertje tegenover te **kolonies** geplaatst. De bandieten in dit verhaal komen uit Zuid-Afrika en misschien laat het verhaal ook wel toe iets te weten te komen over hoe in het 19e eeuwse Engeland terugkerende kolonisten werden beschouwd. Het lijkt alsof zij uitgelezen dieven zijn, omdat zij komen en verdwijnen wanneer zij willen. Zij komen uit het 'niets', de onbekende ruimte van de kolonies, en kunnen onmiddellijk ook verdwijnen.

2. Vertelperspectief

In de Holmes-verhalen is het altijd Dr. Watson die aan het woord is. Hij is de verteller van het verhaal, maar ook de **fictieve auteur**. Watson vertelt ons, ook in dit verhaal, hoe hij als het ware de kroniekschrijver van Sherlock Holmes is en voor ons de avonturen van zijn vriend neerpennt. Eigenlijk is de fictieve auteur een personage dat schrijft en aan wie de tekst wordt toegeschreven. Dat heeft een aantal gevolgen:

- a) de fysieke auteur lijkt minder verantwoordelijk voor de tekst: het lijkt alsof hij een manuscript gevonden of verkregen heeft en enkel functioneert als uitgever, maar verder niet bij de tekst zelf betrokken is. Hij kan gevoeliger onderwerpen aansnijden.
- b) het lijkt alsof je binnenkijkt in het leven van de 'auteur': de 19de eeuw heeft een eindeloze fascinatie met 'het leven' en ziet de

schrijver dan ook als een voorbeeld en een spreekbuis voor voor een generatie, misschien zelfs een Redder die belangrijk waarheden over het echte leven mengt in zijn boeken. Boeken zijn in hun opzicht een weerspiegeling van het 'echte' leven – ook dat van de auteur.

c) de fictieve auteur kan de lezers helpen en hinderen bij het interpreteren van de feiten: Watson is beiden. Hij verschaft ons informatie over Holmes en diens daden, maar zijn tekort aan analytisch begrip is even belangrijk voor de spanning van het verhaal.

Verder is Watson een klankbord voor Holmes. Watson vervult de functie van een **onwetende, fictieve lezer** die niet begrijpt hoe Holmes op basis van iemands schoenen de toestand van haar gezondheid kan afleiden. Als Holmes aan Watson zijn redeneringen uitlegt, zijn die in feite voor de lezer bestemd.

Belangrijke conclusie is hier dat de lezer dus nooit toegang krijgt tot Holmes' gedachten en altijd de situatie beschouwd vanuit het beperkte perspectief van Dr. Watson. Als het verhaal zelf een camera zou zijn, zou je op het beeldscherm enkel vizier van Watsons camera zien. Belangrijk, want dit is een modern aspect: de wereld wordt niet meer bekeken vanuit een goddelijk perspectief, een verteller die alles ziet en weet, maar een **persoonlijk perspectief**: de ervaring van een gewoon mens, met sterke en zwakke kanten, die niet alles ziet.

(Sir Conan Doyle:schrijft(Dr Watson:schrijft("Sherlock Holmes en ik")))

3. Dualiteiten

3.1. Dubbelzinnigheid in de titel: 'The solitary cyclist'

De vertaling van 'The solitary cyclist' als 'De geheimzinnige wielrijder' kan ons toch een aantal bijzonderheden over de titel tonen. Die is in de Engelse versie op onvertaalbare wijze dubbelzinnig: het kan zowel op Ms. Smith als haar achtervolger slaan, omdat 'cyclist' nu eenmaal geen aanduiding heeft van sekse: *Cyclist hit by horse* geeft geen informatie over het geslacht van het slachtoffer. *Fietser aangereden door paard* daarentegen, doet ons concluderen dat het slachtoffer mannelijk is. Anders had er wel *fietsster* gestaan.

De Nederlandse vertaling kan dus niet anders als de achtervolger aanwijzen, terwijl in de eerste paragraaf Ms. Smith al wordt aangeduid als de "eenzame wielrijdster van Charlington" (p.95). Hier schiet de vertaling werkelijk tekort omdat de lezer haar niet gaat identificeren met

de titel en een geheimzinnige andere fietser veronderstelt, die later ook zal verschijnen. Dit komt de spanning van de Nederlandse vertaling zeker niet ten goede.

In de Engelse vertaling is er steeds alleen maar Ms Smith als cyclist, tot zij het verhaal doet van de achtervolging. Op dat moment **ontdubbelt de solitary cyclist zich in twee individuen** die op het eerste zicht allesbehalve *solitary* zijn, maar blijkbaar later nooit bij elkaar kunnen komen. De achtervolger is als het ware het spiegelbeeld van het meisje en kopieert haar exact. Om die reden kan zij hem niet inhalen en blijven ze in een ingewikkeld spelletje heen-en-weer verward.

3.2. De tweekoppige bandiet: dubbele fysiognomie

Hoewel Carruthers en Woodley aanvankelijk het verhaal binnenkomen als brenners van goed nieuws, wordt het kaf snel van het koren gescheiden.

Woodley wordt voorgesteld als een ongemanierde, geile bruto met redelijk eenduidige bedoelingen. Dit wordt zelf voorspiegeld in zijn rosse snor, duidelijk symbool voor zijn geilheid. Dit is nochtans de enige slechte karaktertrek: zijn ongemanierdheid. Nochtans is niet alleen zijn rosse snor een teken van zijn karakter: hij heeft een "opgeblazen gezicht" en het "haar over zijn slapen geplakt" (p.97).

Carruthers daarentegen, wordt voorgesteld als een zachtmoedig vaderfiguur, die Ms Smith redt uit de handen van de bruto Woodley. Zijn fysieke beschrijving is dan ook duidelijk positief: "stil, bleek, donker, gladgeschoren, hij had goede manieren en een prettige glimlach" (p.98). Ook is hij een wat oudere weduwnaar, wat hem onmiddellijk als minder viriel doet overkomen.

Woodley -	Carruthers +
Jong	Oud
Vrijgezel	Weduwnaar met dochter
Rosse snor	Gladgeschoren
Onbeschaafd	Gecultiveerd
Opdringerig	Terughoudend
In de pub	Avondje uit in de stad

Nochtans maken ze **deel uit van hetzelfde complot tegen Ms Smith** en kwamen ze daarvoor van Zuid-Afrika. Als Carruthers Woodley uit huis

zet na de mislukte versierpoging, dan is dan enkel om het plan om de dame haar fortuin afhandig te maken, te redden.

Woodley wordt met opzet als de absolute schurk voorgesteld en precies dat doet de lezer onmiddellijk sympathie opbrengen voor de oude Carruthers die als een jager het Roodkapje uit de klauwen van de boze wolf Woodley lijkt te redden. Nochtans vraagt Holmes na het eerste bezoek terecht: "Welke relaties bestaan er tussen Carruthers en Woodley, die zo weinig gemeen schijnen te hebben?" (p.101)

Als echte wolven slaan ze keer op keer toe om zich het kapitaal van Ms Smith eigen te maken. Elke stap is op zichzelf een poging om de dame tot huwelijk te krijgen.

- w1) Woodleys kus (p.98)
- c1) Carruthers probeert haar vertrouwen te winnen (p.98)
- x) **onbekende fietser** die haar volgt (p.98-99 en p.102-3)
- c2) Carruthers huwelijksvoorstel door haar nakend vertrek (p.104)
- w2) Woodleys ontvoering van Ms Violet (p.107-109)
- c2) Carruthers engagement om Violet te redden bij de ontvoering (p.107-9)
- w2) Woodley huwt een verdoofde Ms Smith (p.109)
- c3) Carruthers schiet Woodley neer (p.110)

Hierbij wordt duidelijk hoe ook in deze opeenvolging gesuggereerd lijkt te worden dat de onbekende fietser de gedoodverfde slechterik Woodley is. Hij wordt zo overduidelijk van aan het begin van het verhaal aangewezen als de vanzelfsprekende slechterik, dat de lezers zelfs geneigd is daarom er van uit te gaan dat Woodley de uiteindelijke boef niet zal, dat zou wel te makkelijk zijn. Dat hij uiteindelijk ook de boef blijkt te zijn, is dan ook een teleurstelling, maar daar draait het verhaal in wezen niet om.

De lezer wordt niet op een verkeerd been gezet betreffende Woodley, maar meer i.v.m. Carruthers, die er wel netjes uitziet en beleefd is maar precies hetzelfde doel voor ogen heeft als de wellustig uitziende Woodley: de erfenis van Sir Ralph. Als we in Carruthers geen verdachte zien dan is het omdat we de **natuurlijke fysiognomie** doortrekken: Woodley ziet eruit als een bruto en gedraagt zich zo; Carruthers ziet eruit als een gentleman en gedraagt zich ook zo als Ms Smith in gevaar is. De lezer gaat net als Violet op het uiterlijk af en vergeet dan de twee een team vormden. Dat Carruthers van haar zegt te houden is een leugen of is op z'n minst ongeloofwaardig: onderweg naar Engeland hadden de heren al gegokt over wie met de dame zou trouwen, dus ook Carruthers wou al met de dame trouwen voor hij ze gezien had.

3.3. “Ik ben erg dom geweest, Watson”: Holmes' dubbelzinnige rol

Dat Doyle deze bundel verhalen (*The Return of Sherlock Holmes*) heeft geschreven na het protest tegen de dood van de held in een vorig boek, is zeker aan sommige van de verhalen af te lezen. Toen dit verhaal aan de uitgever bezorgd werd, was die teleurgesteld in Holmes' aandeel in de oplossing van het mysterie. Doyle heeft dan vervolgens een aantal veranderingen aangebracht.

Holmes is zelfs niet helemaal in de zaak geïnteresseerd, daarom stuurt hij Watson op onderzoek. Hoewel die vitale waarnemingen meebrengt (de das die de wielrijder) bestempelt Holmes onterecht Watsons info als waardeloos. Dat beseft hij pas na de ontknoping voor zijn ogen heeft plaatsgevonden (p.114).

Als hij dan zelf op onderzoek gaat komt hij wel meer te weten over Williamson, maar slaagt hij er niet in de juiste interpretatie van de gegevens “priester, huwelijk, erfenis” te maken. Verder raakt hij nog in een nutteloos gevecht met Woodley terecht, waarmee hij weer op een fout spoor zit betreffende de identiteit van de fietser. Dat Woodley een bedreiging was, wisten we al vanaf het begin.

Op de ochtend van de ontknoping zijn Holmes en Watson zelf amper tijdig op het appel om eigenlijk bij toeval de ware toedracht van het verhaal te ontdekken. In feite is de hele zaak een complete mislukking die slechts door toeval een goede afloop kent. Sherlock Holmes is aanwezig en gedraagt zich als een superheld en een juridisch specialist om de bandieten een halt toe te roepen.